

İKLİM KRİZİNDE KENTLER: TEMEL PLANLAMA İLKELERİ

Prof.Dr. Koray Velibeyoğlu

SKB,Pamukkale, Ekim 2022

Global Risks

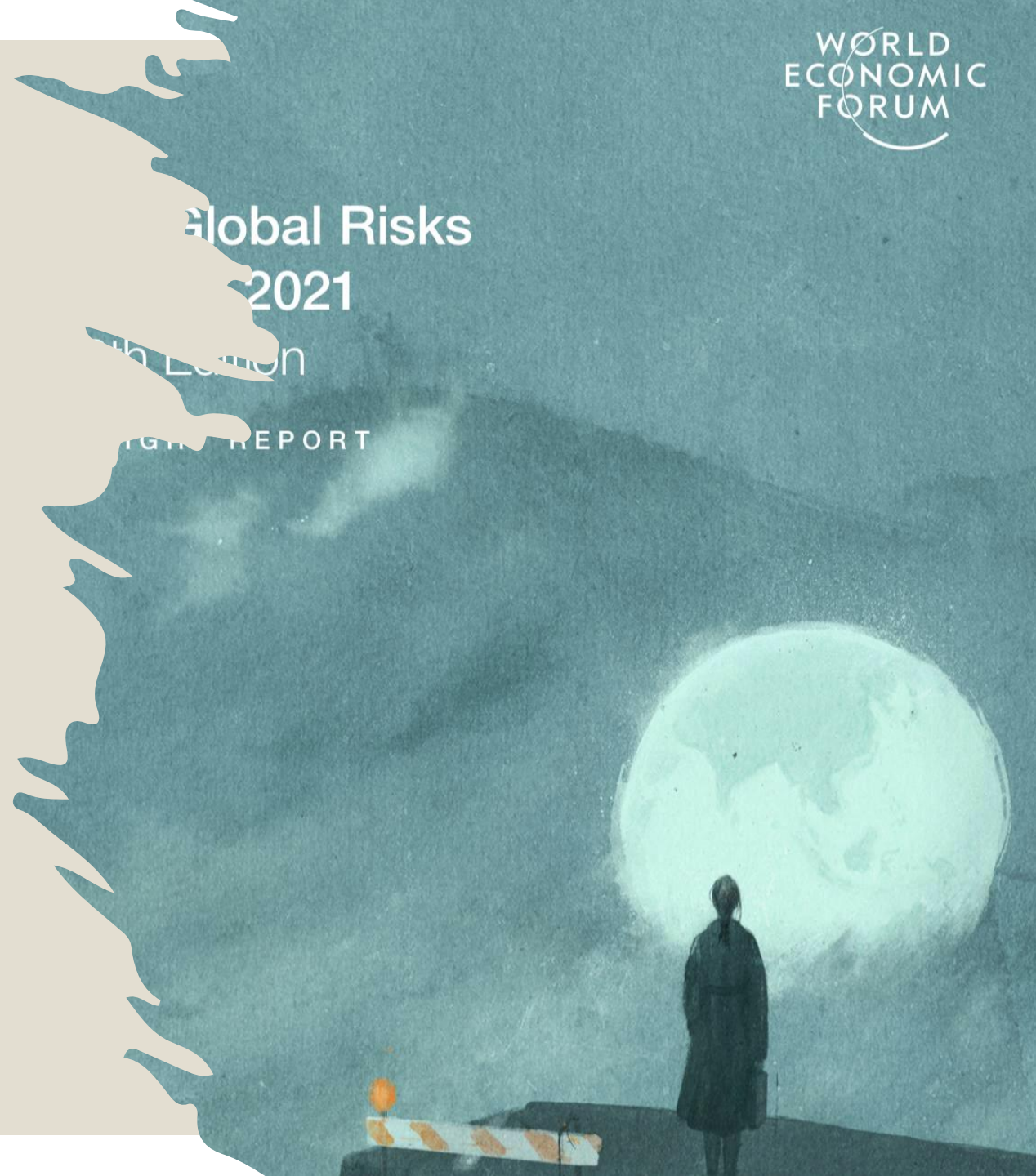
2021

10th Edition

REPORT

İLK 5
RİSK

Ekstrem hava koşulları, iklim eylemindeki zafiyetler, Çevre tahribatı, salgın hastalıklar, biyoçeşitlilik kaybı

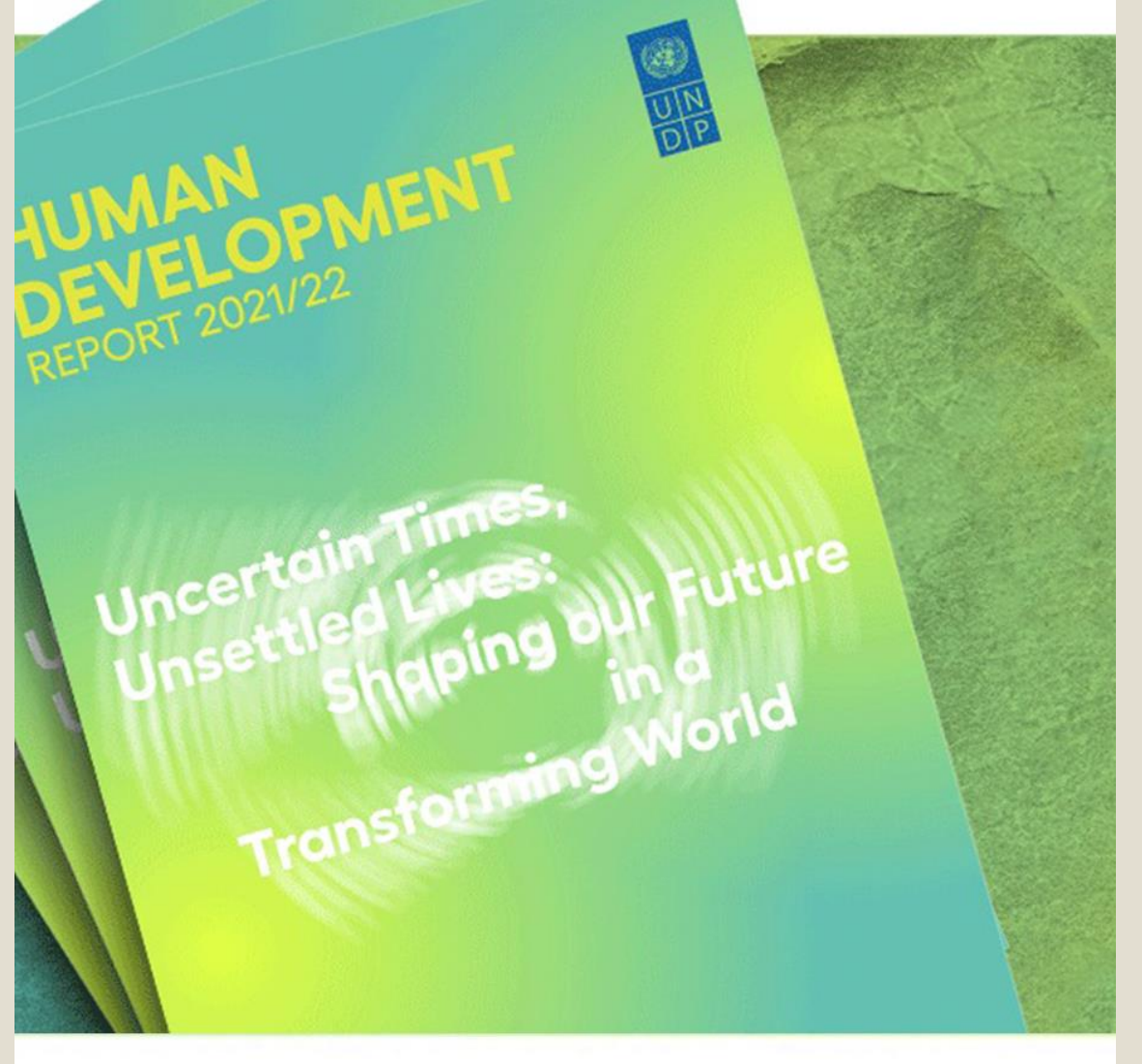

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
2022 İnsani Gelişme Raporu

**Belirsiz Zamanlar, Huzursuz Yaşamlar:
Dönüşen Dünyada Geleceğimizi
Şekillendirmek**

Çoklu krizlerin yol açtığı huzursuzluk
ve **belirsizlik**

- İklim krizi; Antroposen çağı ve buna bağlı ortaya çıkan Covid'in yarattığı belirsizlikler
- Kutuplaşan dünya, insanlar arası güvenin ve uzlaşmanın azalması
- Ekonomik sorunlar krizler: eşitsizliklerdeki artış, enflasyon, işsizlik

Mega Trendler

Atık →
kaynak

**DÖNGÜSEL
EKONOMİ**

Ör: Organik/malzeme atıklarını
geri dönüştürebilmek

Tüketici →
Türetici

**DOĞA-
TABANLI
EKONOMİ**

Gıda-Enerji-Su bağı içinde
kaynakları tüketirken aynı
zamanda yeniden üretebilmek

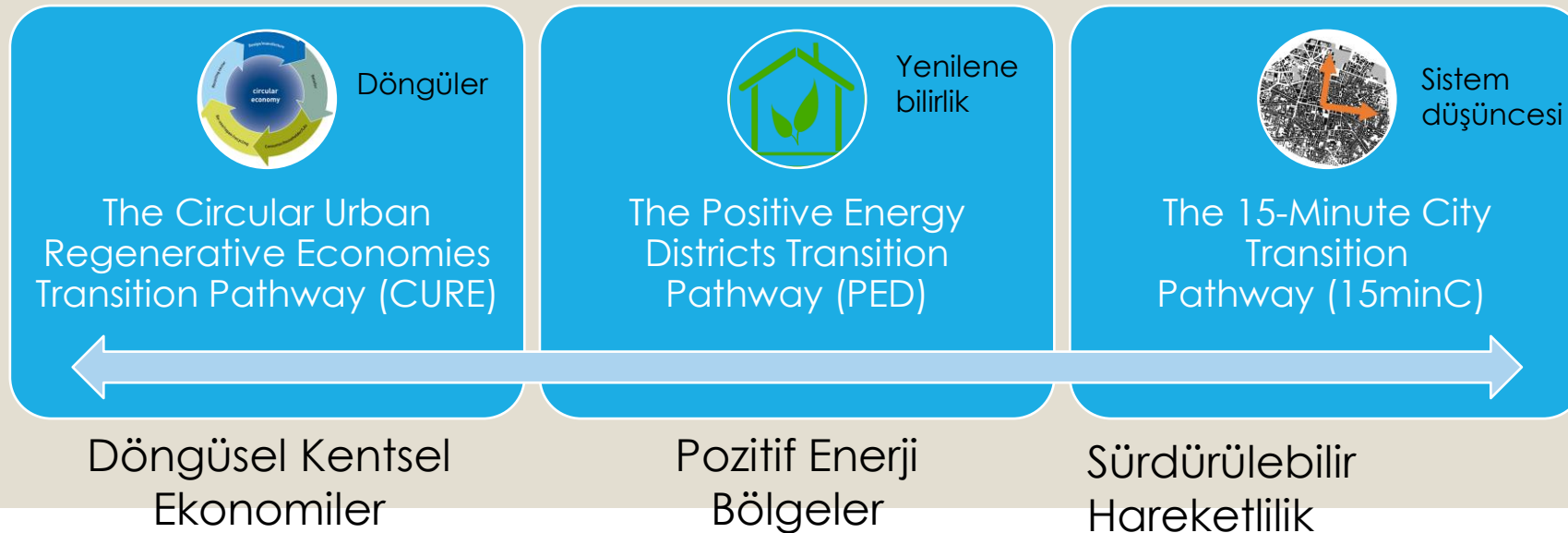
Sahiplik →
Kullanıcı

**PAYLAŞIM
EKONOMİSİ**

Ör: Bahçe/Tarla Ekipmanları; Ev
Tamirati vb. için Paylaşımlı
Alanlar Oluşturmak

Driving Urban Transitions to a Sustainable Future (JPI URBAN)

TÜBİTAK

TÜBİTAK 1003, PROJE NO: 218K354-218K355, Sürdürülebilir Kent Politikaları: Yaşam Kalitesi Açısından Türkiye’de Kent-Bölgeler

Kretzmann&
McKnight, Florida,
J.Friedmann

Birey,
Organizasyon,
Kurum,
Yerel/Bölgesel
Varlıklar

4. Varlıklar

1. İhtiyaçlar

Maslow

Temel İnsan
İhtiyaçları –
Düşük/Yüksek

2. Haklar

Lefevbre, Harvey

Kent Hakkı.....
Erişebilme, Bulunabilme,
Katılabilme

3.
Yapabilirlikler

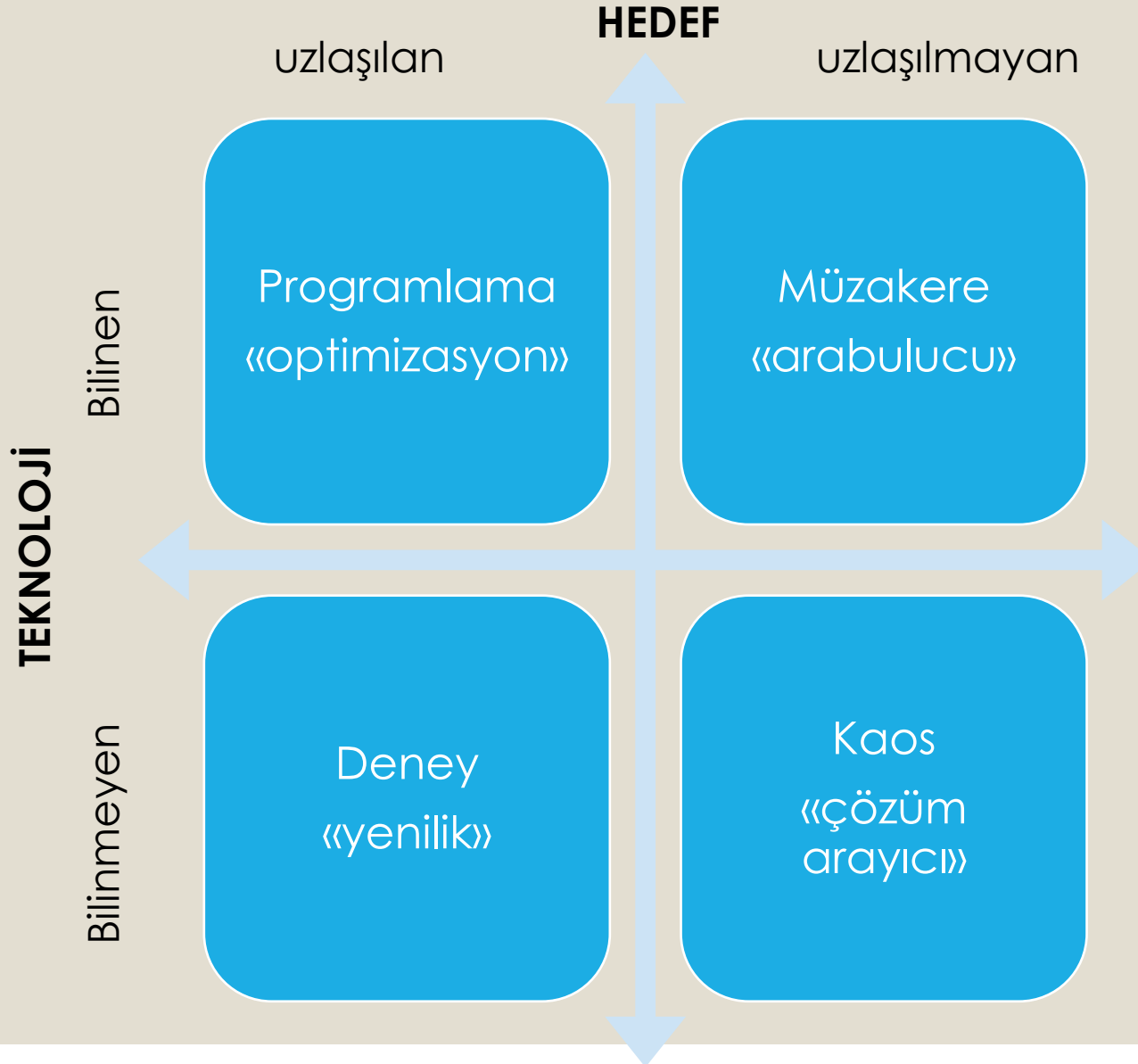
Sen, Nussbaum

Fırsatlar, Tercihler
Yaşam Becerileri

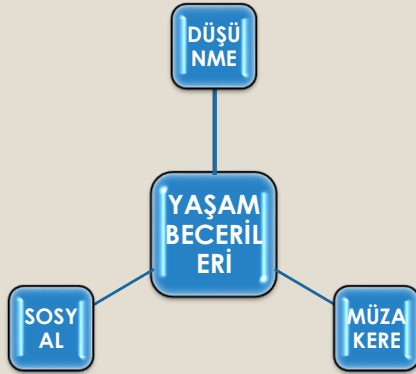

DEĞERLER SETİ
OLARAK
KENTSEL YAŞAM
KALİTESİ

Krizler ve Belirsizlikler ile Baş Etmek

1. BİREY

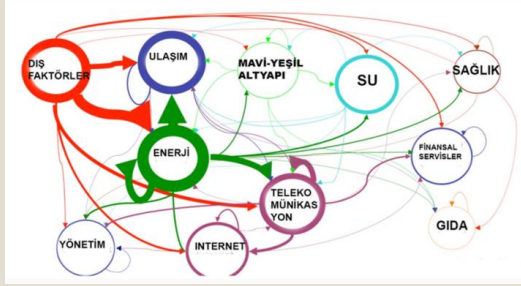

YAŞAM BECERİLERİ= DÜŞÜNME +SOSYAL+ MÜZAKERE

PROBLEM ÇÖZME KARAR VERME

STRES YÖNETİMİ

2. KENT BÖLGE

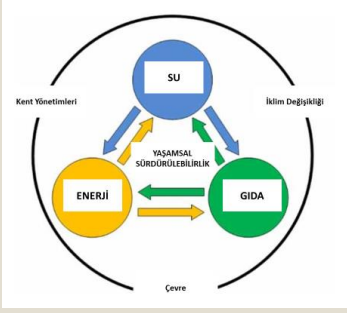
KENTSEL KRİTİK ALTYAPILAR

GEVREK EKONOMİSİ

KİLİT ÇALIŞAN KIRILGAN GRUPLAR

3. GEZEĞEN

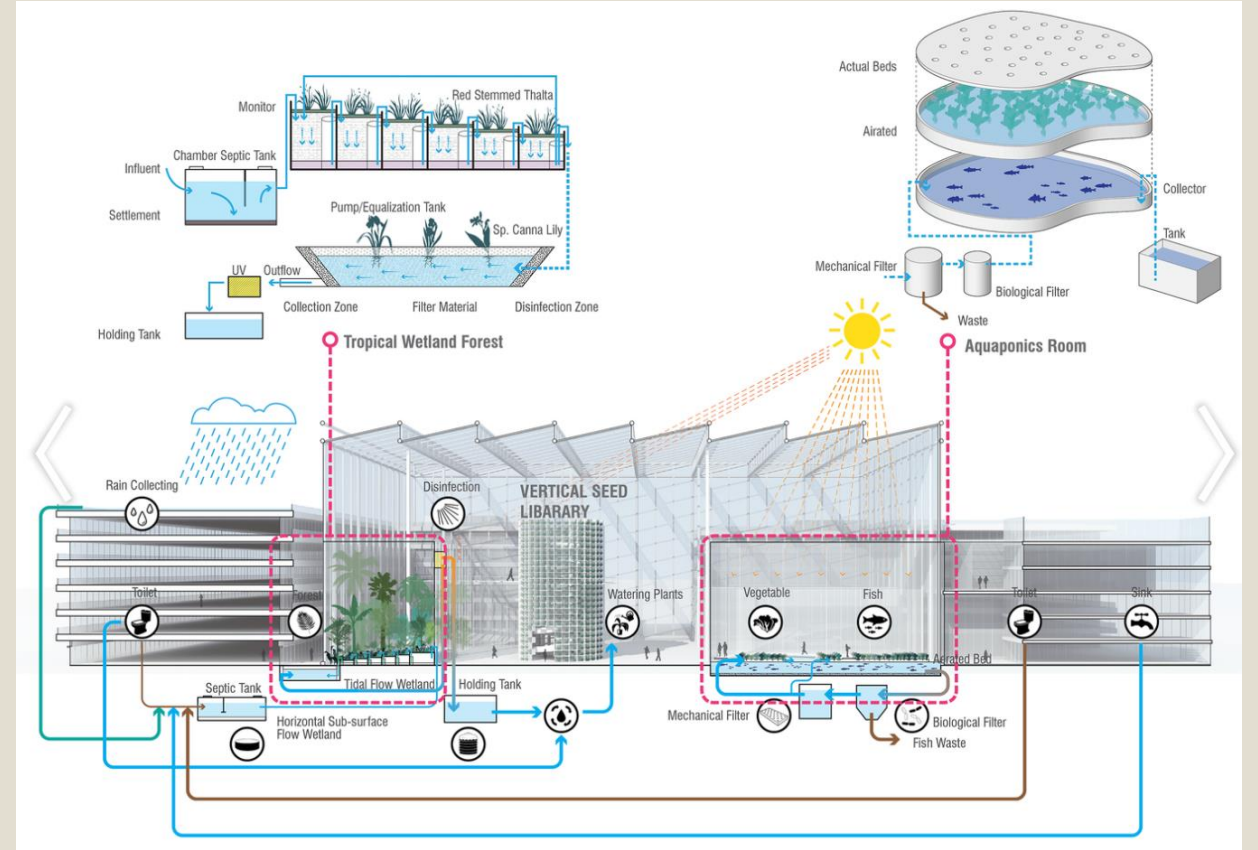
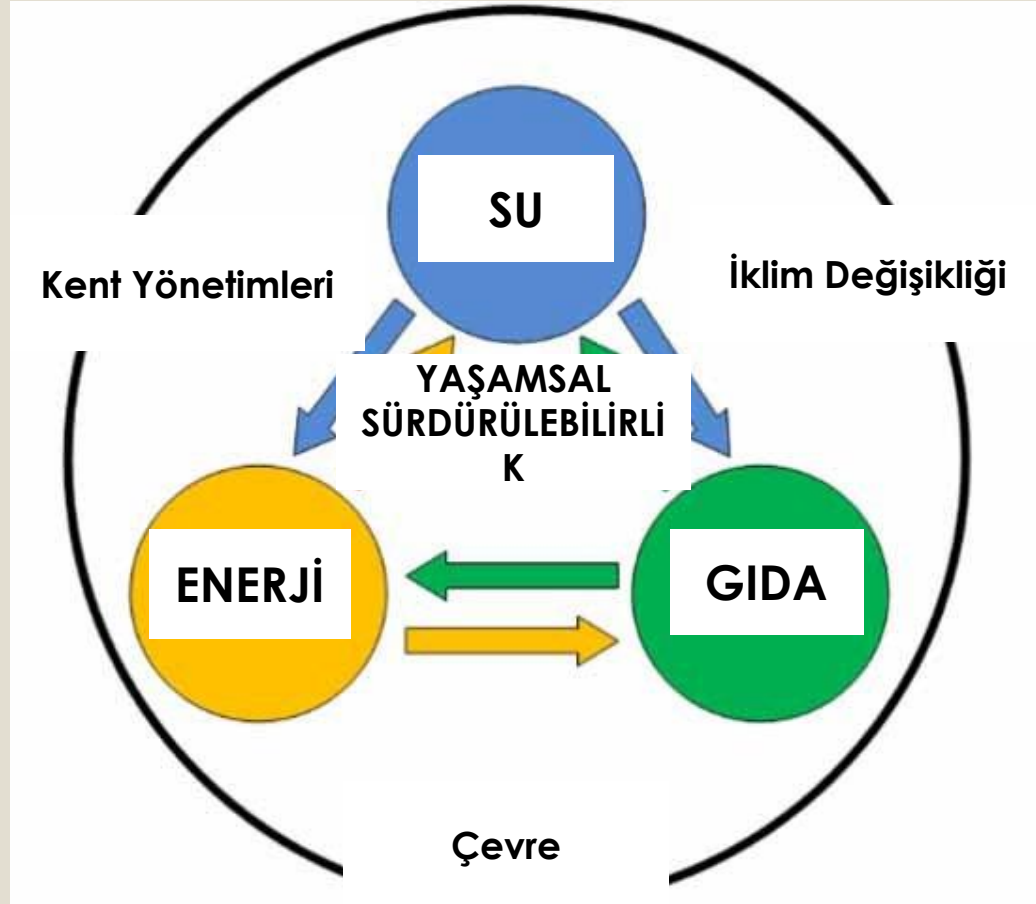

SU-GIDA-ENERJİ BAĞI

YENİDEN YABANLAŞTIRMA

1. Tüm İklim Uyumlu Planlama Çalışmalarında Su-Gıda-Enerji Bağını Öncelikli Düşünmeliyiz!

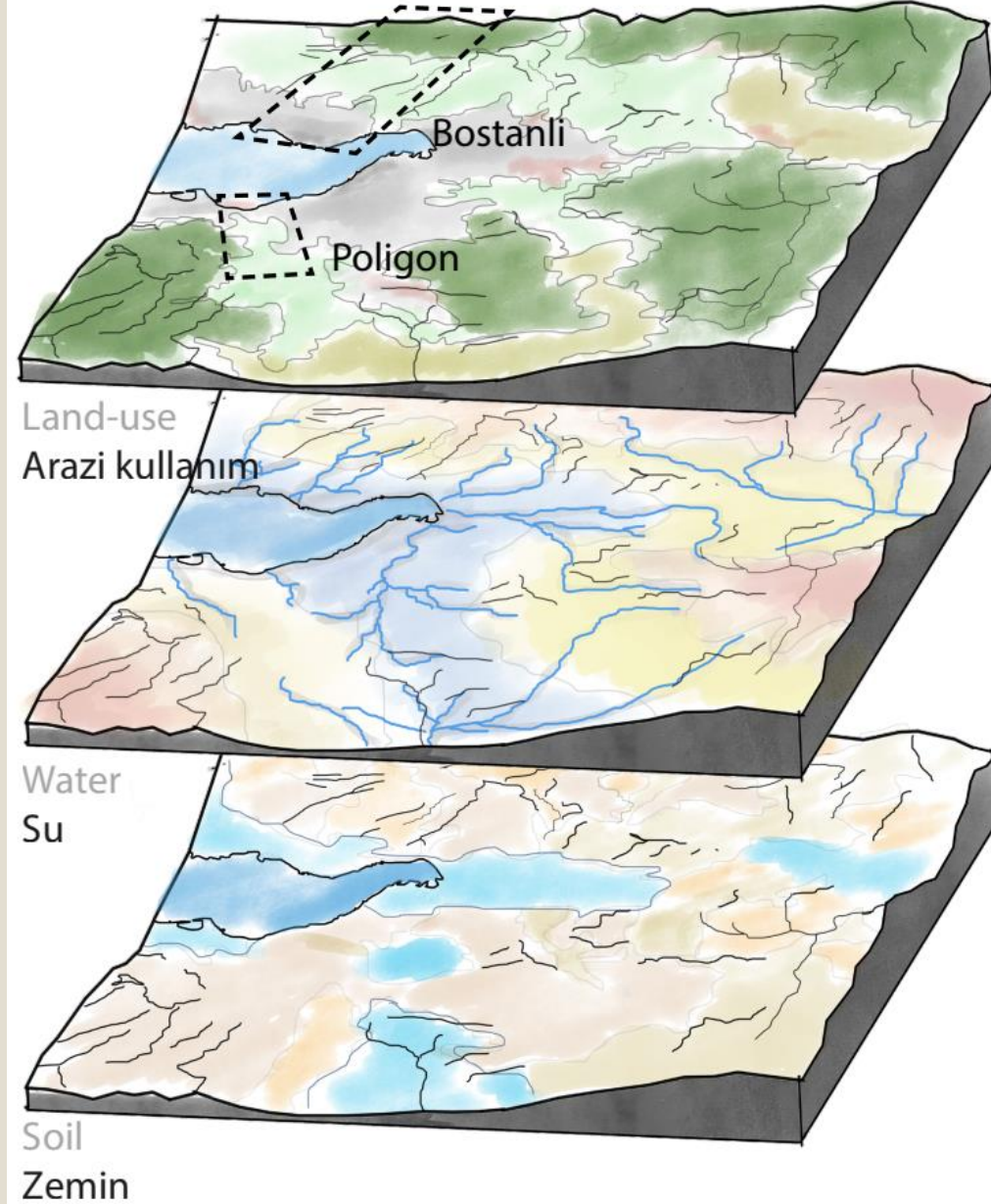
İZMİR SPONGE CITY

SÜNGER KENT İZMİR

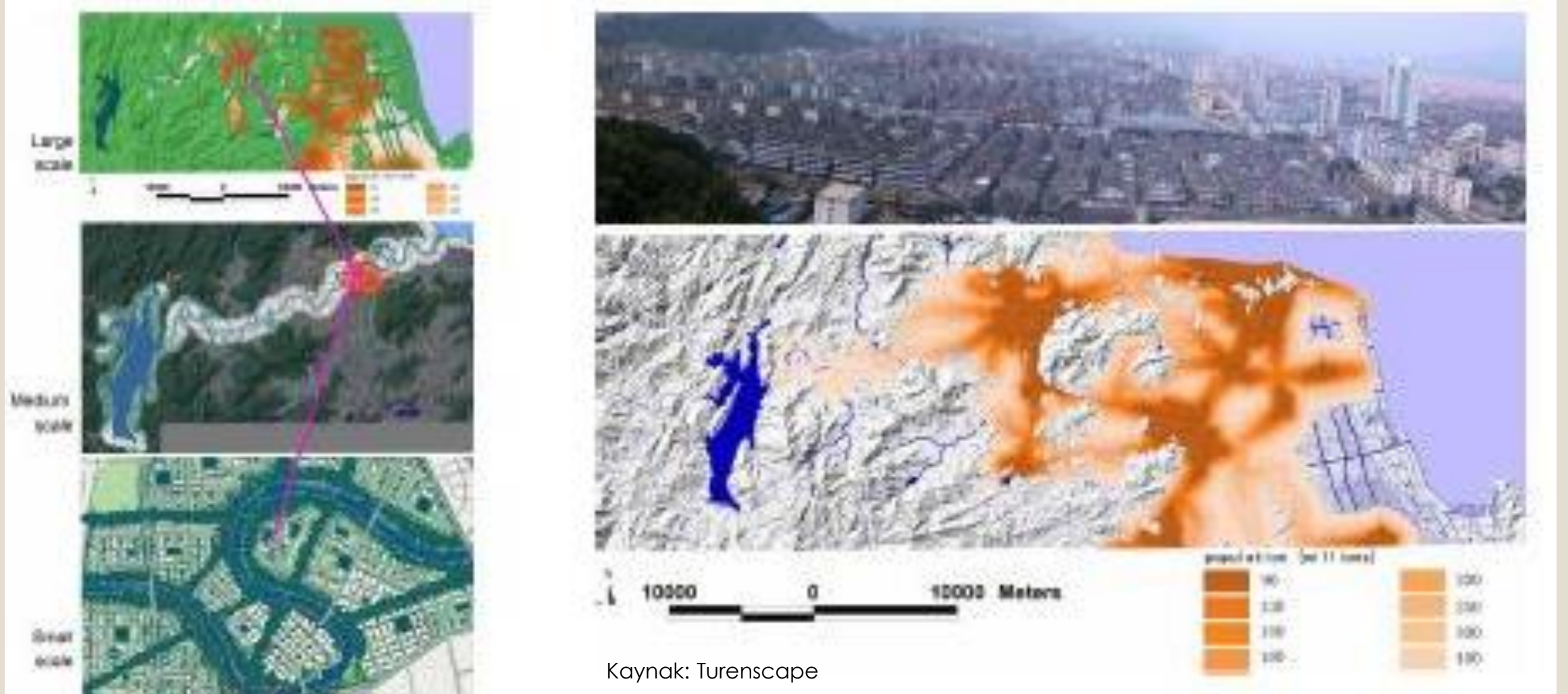

**SÜNGER KENTLER, YEŞİL ATLYAPI ÇALIŞMALARINDA
DAYANIKLILIK VE YENİLİK ÇALIŞMASI**

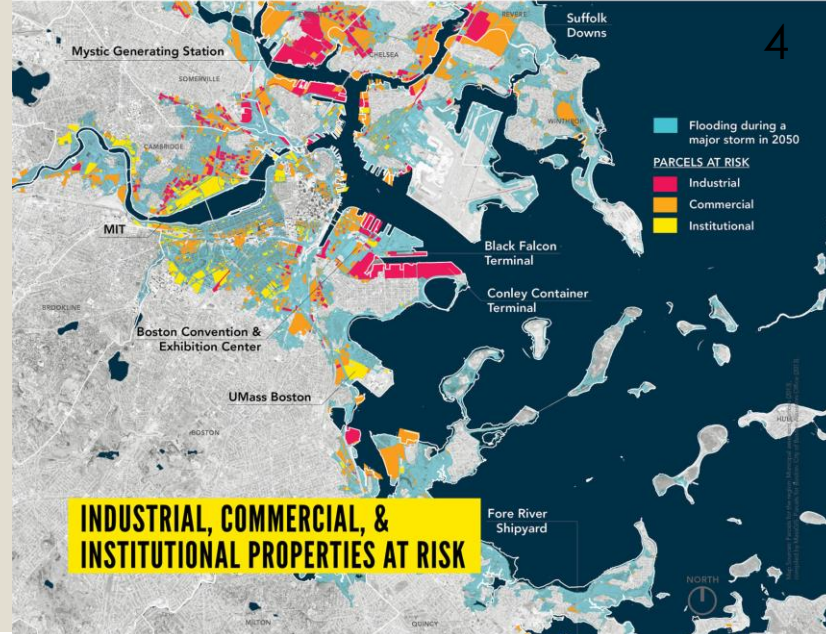
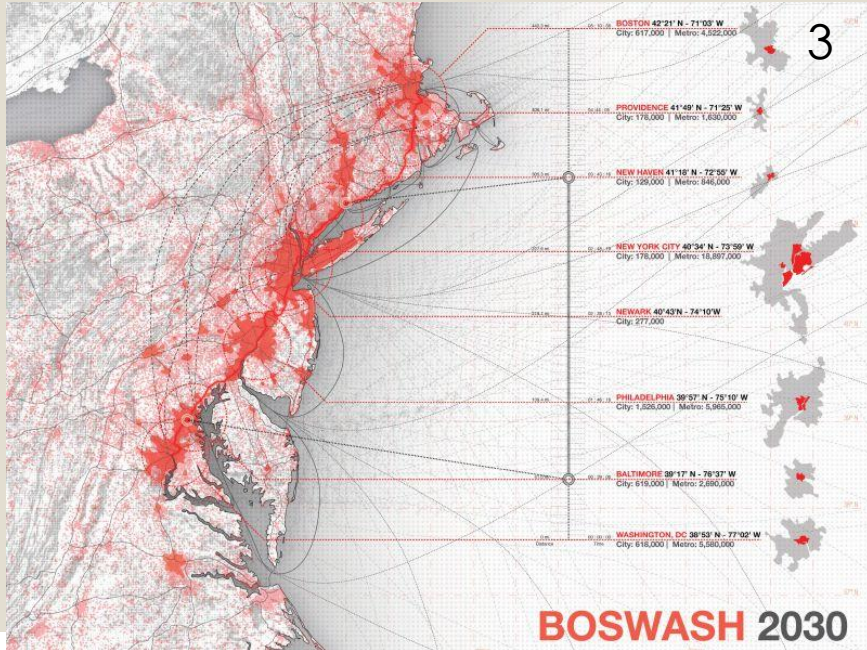
*SPONGE CITIES, RESILIENCE AND INNOVATION IN GREEN
INFRASTRUCTURE WORKS*

2. Çok Ölçekli ve Çok Katmanlı Düşünmeliyiz: Biyocoğrafya ve Tarihsel Coğrafya Temel Olmalı!

PANDEMI DÖNEMİNDEN GELECEĞE BİR NOT:
İYTE PLANLAMA ARAŞTIRMA STÜDYOSU ÖRNEĞİ

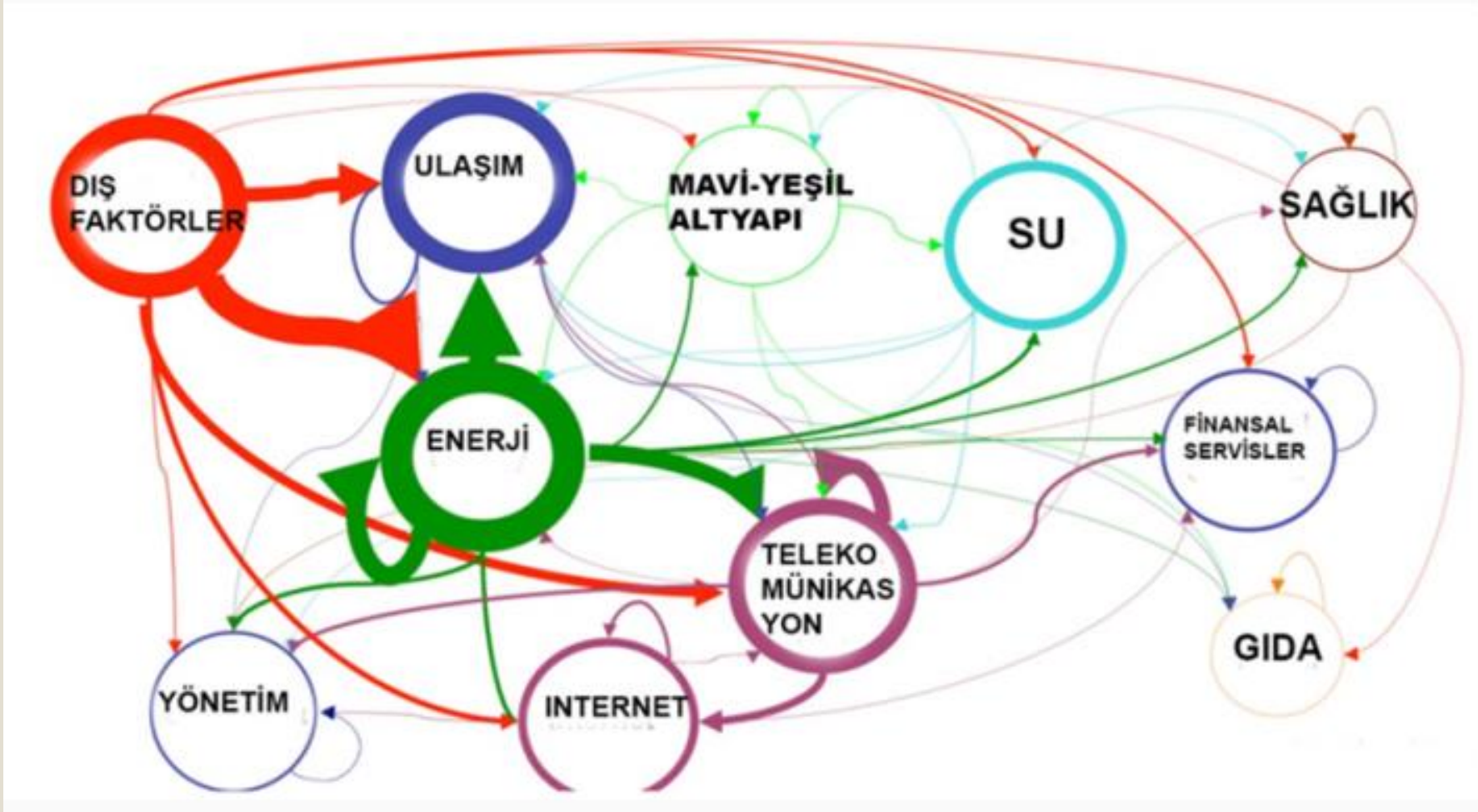

BÖLGESEL
GELİŞME
SENARYOLARI

1. Tarihsel
Coğrafya
2. Biyocoğrafya
3. Megabölge
4. Sektörel
Direncililik

Kaynak: Vek-libeyoğlu vd.
2022 (İYTE)

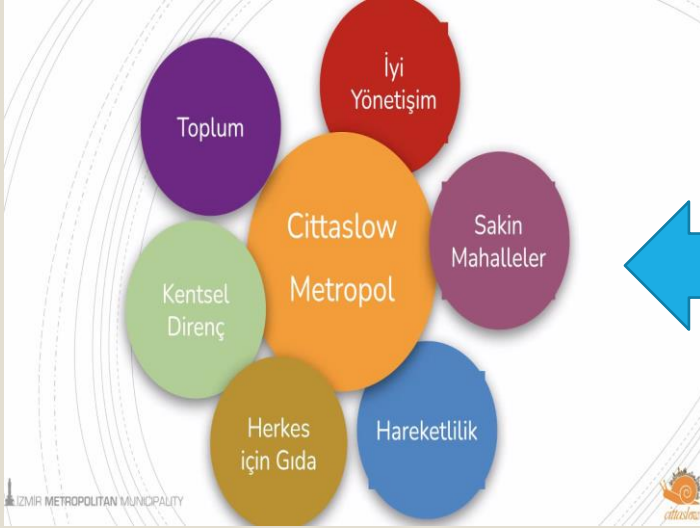
3. Yüksek Yoğunluklu Metropol Merkezlerle Baş Etmenin Yeni Yollarını Bulmalıyız.

Kritik Altyapılar

Kaynak: Hazal & Velibeyoglu (2022) tarafından uyarlanmıştır.

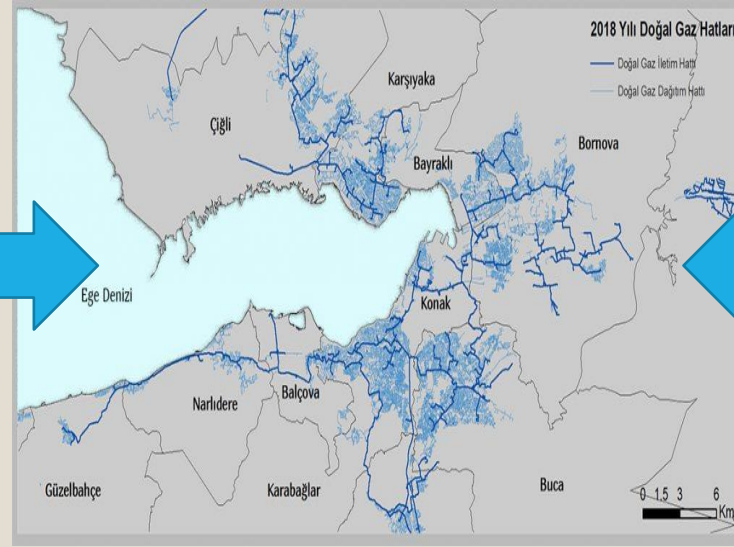
MİKRO

Mahalleler ve Mikro Yaşam Alanları

'sakin mahalle' gibi uygulama programları ve katılımcı planlama/tasarım pratikleri

MEZO

Kritik Altyapılar, Kentsel Dönüşüm ve Gelişim

Seçilen Kritik altyapı sektörlerinde kentin Mavi-yeşil restorasyonunu hedefleyen Stratejik/Fiziksel Enstrümanlar

MAKRO

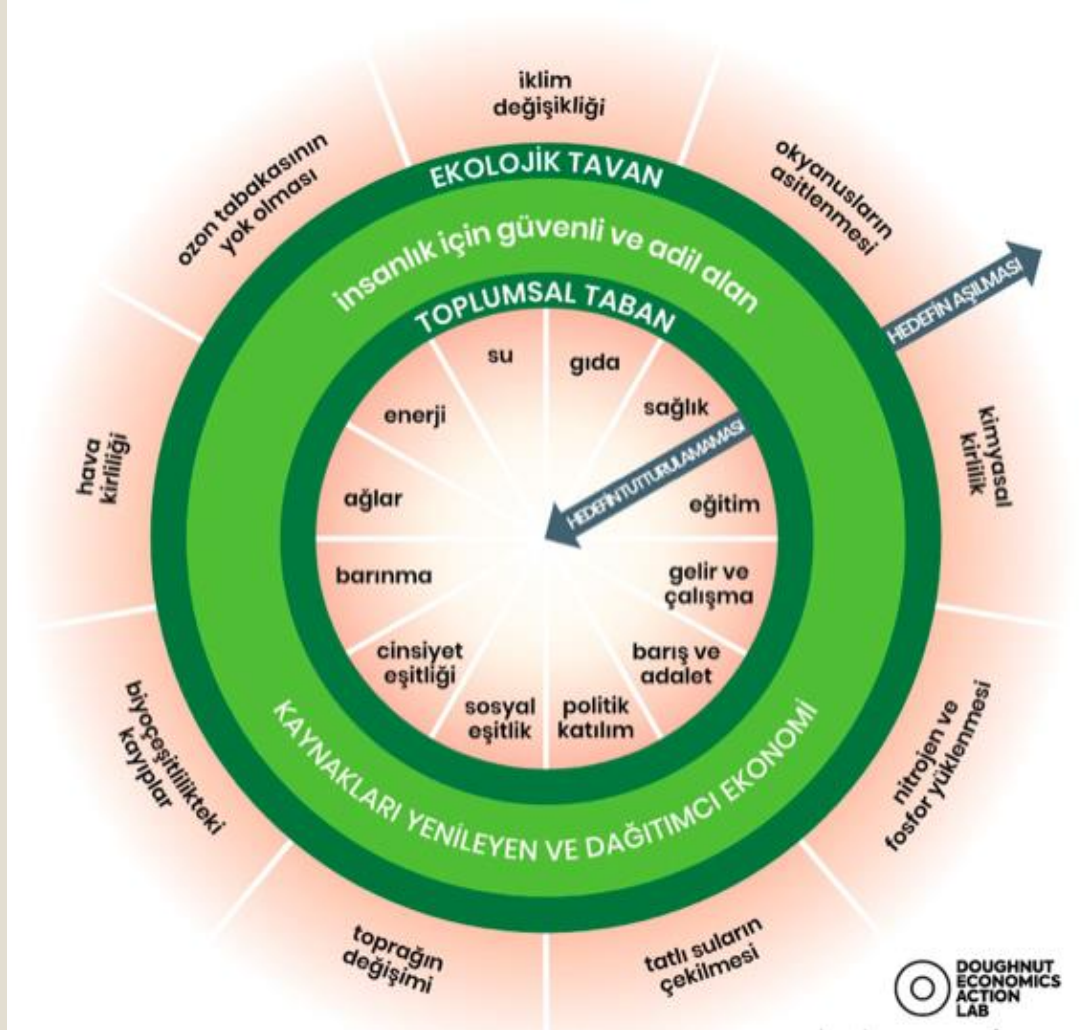

Kent-bölgesel, çok katmanlı ve ölçekli bölgesel stratejik yaklaşım

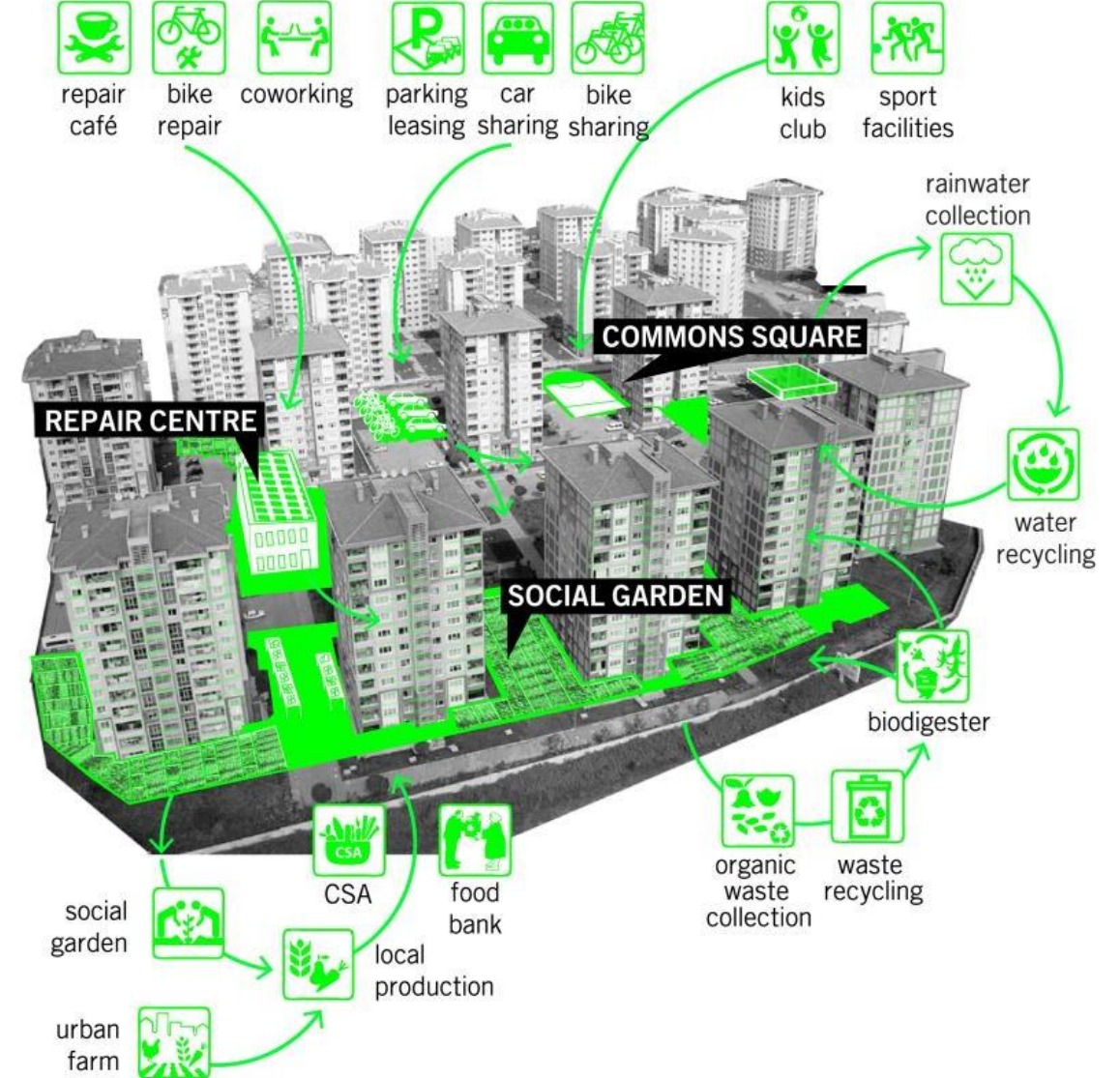
Kritik altyapılar üzerinde biçimlenen, çok-katmanlı ve çok-ölçekli yaklaşıma uygun öncü (flagship) tematik odak bölgeler ve projeler

Kaynak: Velibeyoğlu, 2022 tarafından adapte edilmiştir.

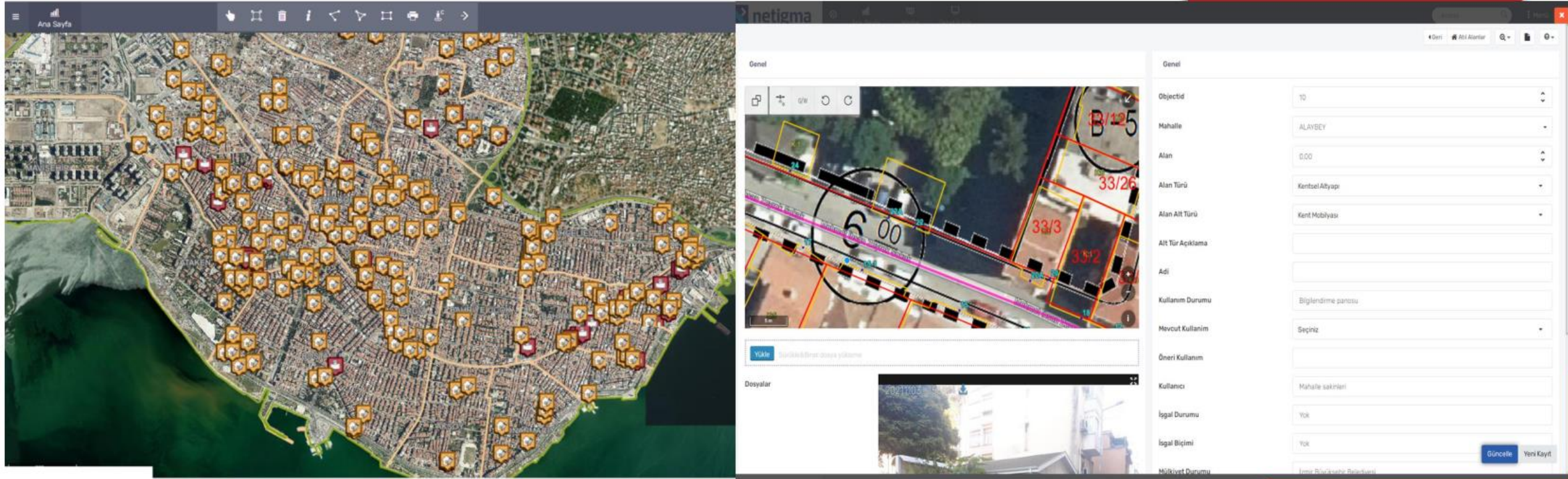
4. Döngüsel Kentlere Geçiş Patikalarını Kavramalıyız.

Kaynak Raworth, 2014

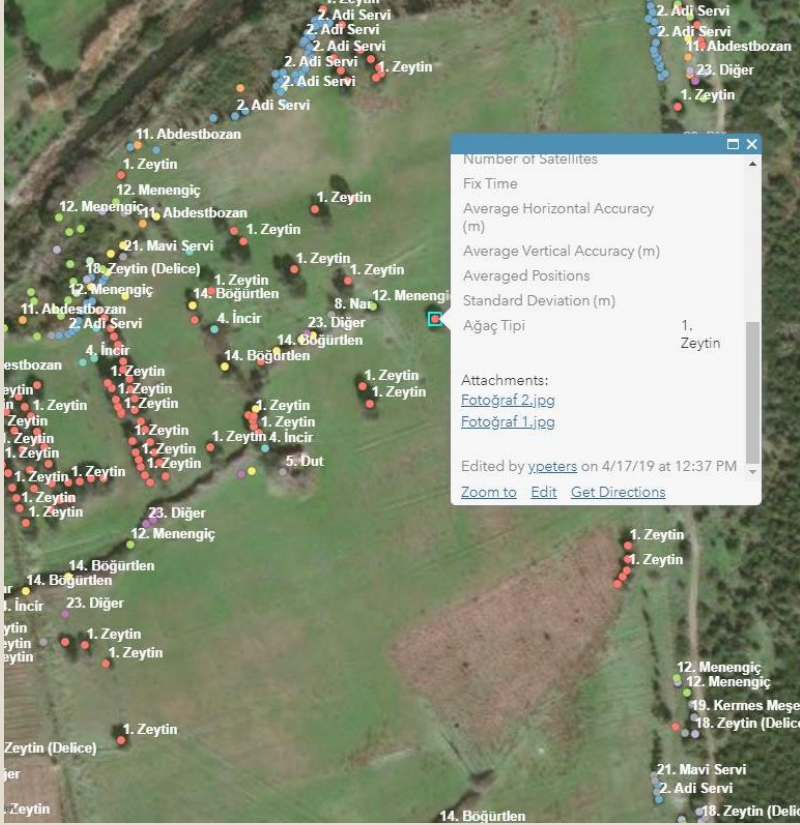

Örneğin Karşıyaka;

Kaynak Karşıyaka Belediyesi,
Kentsel Tasarım Md. ,2022

5. Verinin Demokratikleştirilmesi: Birlikte Üretmeli Yönetmeli ve İzlemeliyiz!

Birlikte Veri Üretimi
İzmir'de Vatandaş Botaniği Etkinliği (Kasım 2018)
<http://www.izmirbiyoatlas.org>

Örneğin Karşıyaka :)

Karşıyaka
1MAPATHON
Başlıyor
Tema: Yaya Güvenliği

7 Temmuz 2022 14:00 - 20:00 Alaybey Ahavat Şalom Sinagogu

Etkinliğe katılmak için:
0(232) 369 21 52

PROGRAM

- Sunum
- Mapillary Eğitimi
- Mapillary Eğitimi ile Veri Toplama
- OSM Eğitimi
- Saha Araçları ile Veri Toplama
- Mapathon

Kaynak Karşıyaka Belediyesi,
Kentsel Tasarım Md. ,2022

KARŞIYAKA YAZ OKULU

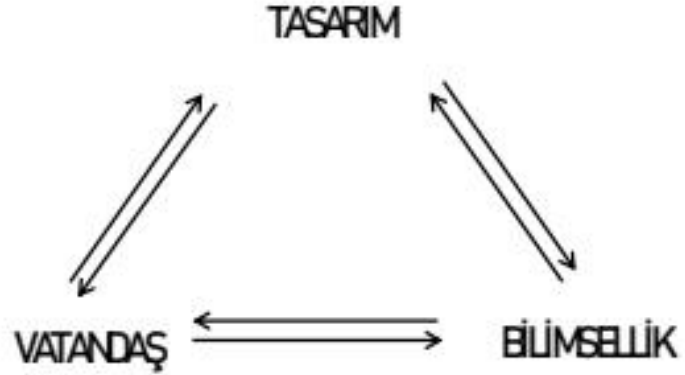

MAPATHONS

Veriye Dayalı Yönetişim

Vatandaş tasarım Bilimi
İzmir Karşıyaka Haziran 2022

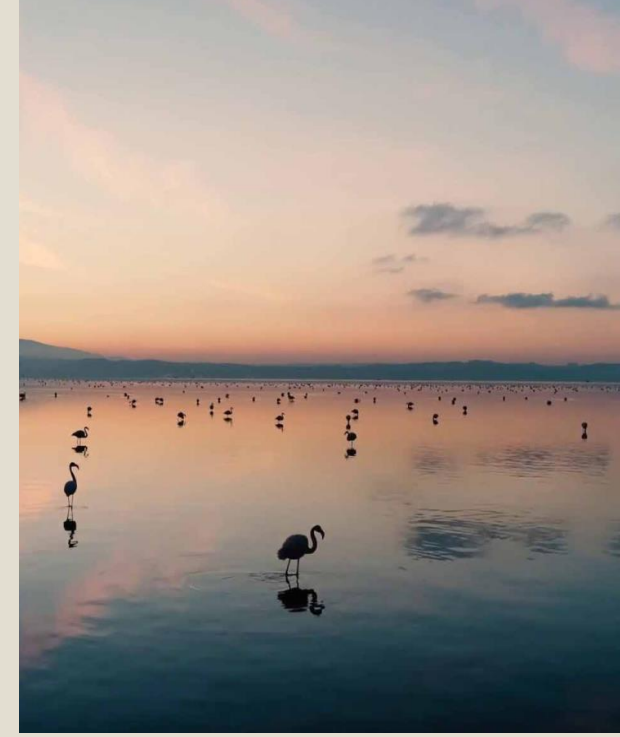

Karşıyaka Belediyesi

Kaynak: Özden, 2022 ve Karşıyaka
Belediyesi, Kentsel Tasarım Md. ile

Veriye Dayalı İzleme

ARAŞTIRMA
LİTERATÜR TARAMA

TOPLANTI
TARTIŞMA

SDG EŞLEŞTİRME

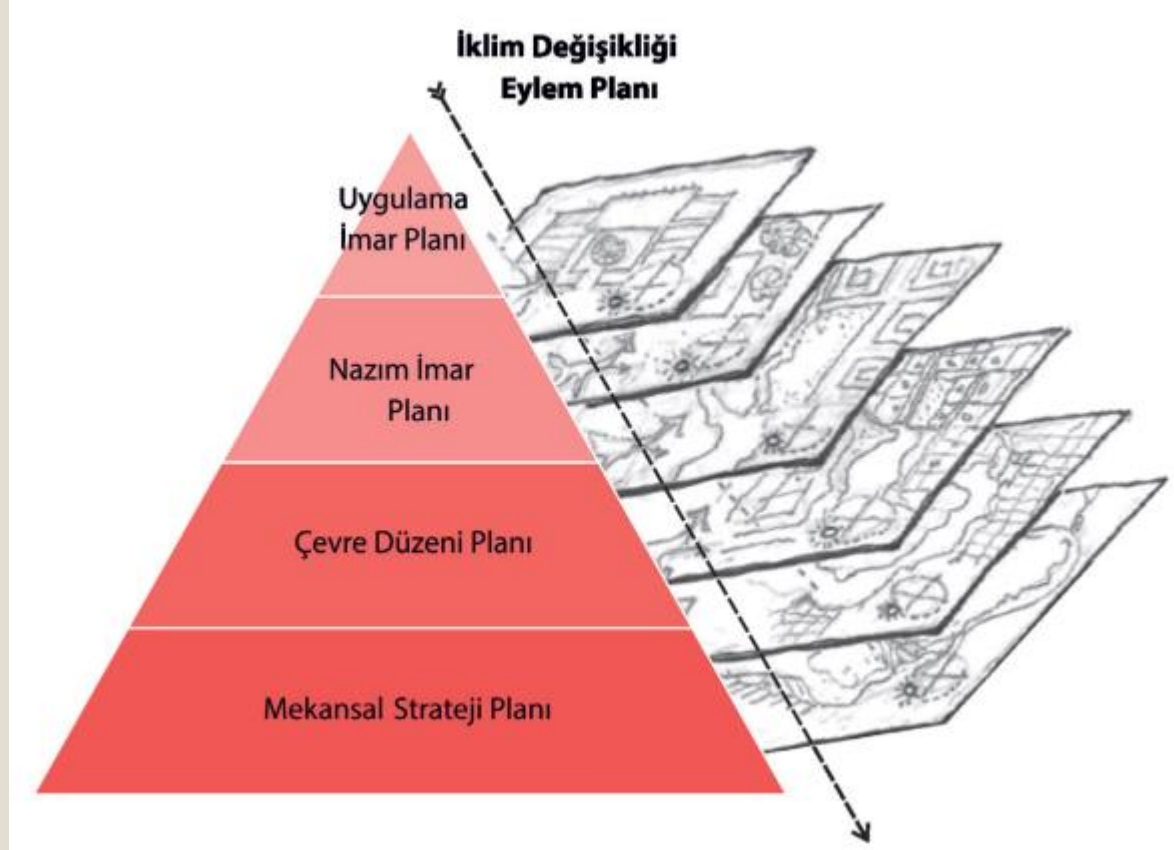
Kaynak İzmir Sürdürülebilir
Kentsel Gelişim Ağı, 2021

GOOGLE FORMS

GÖSTERGE DATA

6. İklim Uyum Stratejilerini Mekansal Planlamanın Merkezine Almalıyız!!!!

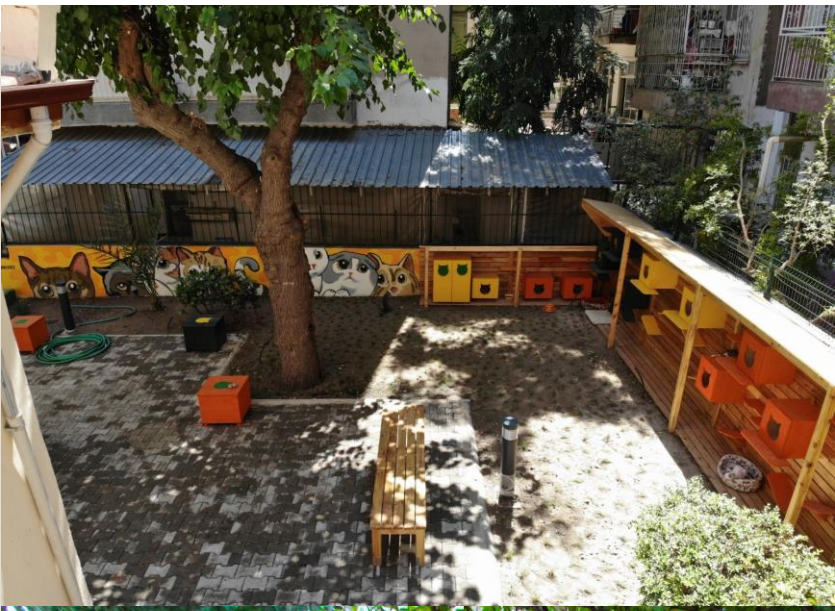

	DOĞAL ALANLAR	YAPILI ÇEVRE				TARIM ALANLARI	YÖNETİŞİM
Temel Odaklar		YAPI	ULAŞIM	AÇIK ALANLAR	ALTYAPI		
AZALTIM							
Fosil yakıt tüketimini / emisyonları düşürmek		●	●		●		●
Karbon yutak alanlarını korumak ve artırmak	●			●		●	●
UYUM							
Azalan kaynakları dögüsel kullanmak	●	●			●		●
Yere özgü kırılganlıkları riskleri belirlemek, önlem almak	●			●	●		●

Kaynak: Peker & Ataöv (2020)

Plan Türü	Ölçek	Kapsam	İklim Duyarlı Stratejiler
			<i>Hedef: Enerji tüketimi ve karbon salımını düşürmek</i>
Mekansal Strateji Planı	Bölge	Nüfus planlaması	Su, gıda, enerji kaynakları tüketimini azaltmak
		Ekonomik kalkınma	Sektörler bazında düşük karbonlu üretim modelleri geliştirmek
Çevre Düzeni Planı		Doğal kaynak yönetimi	Doğal çevre, tarım alanları ve su kaynakları üzerindeki tahribatı azaltmak
		Ana ulaşım kararları	Şehirlerarası ulaşımında karbon salımını düşürmek
Nazım İmar Planı	Kent	Kent formu	Enerji etkin kentsel alt sistemler yaratmak
		Arazi kullanımı	Konut ve çalışma alanları arası mesafeleri kısaltmak
		Kentsel nüfus yoğunluğu	

		Kent içi ulaşım sistemleri	Motorize taşıt odaklı sistemlerden kaçınmak Bisiklet ulaşımının desteklenmesi
		Açık ve yeşil alan sistemleri	Açık alanları aracılıyla hava koridorları yaratmak Su emilim yüzeylerini arttırmak Termal konforu sağlamak Yutak alan oluşturmak
		Teknik altyapı	Yağmur suyu drenajı için açık alanlar ve altyapıyı birlikte kurgulamak
Uygulama İmar Planı	Mahalle	Alt ulaşım sistemleri ve sokaklar	Yaya ve motorsuz araçlara öncelik veren düzenlemeler yapmak
		Açık ve yeşil alanlar	Yüzey geçirgenliğini arttırmak Peyzaj bakımındaki su miktarını azaltmak Mikroklimatik etki yaratmak
		Yapı düzeni/nizamı	Yaya konforunu sağlamak Yürünebilirliği arttırmak Yapılarda enerji tüketimini azaltmak
	Bina	Yapı yoğunluğu (TAKS/KAKS)	Çekme mesafeleri ile kent içi boşlukları oluşturmak

Şehirde olmak sadece uyumak
ve çalışmaktan ibaret değildir.
Küçük bir yerden başlayarak
tüm şehirle ilişki kurabilirsiniz.

Kaynak: UNDP Türkiye ve Karşıyaka Belediyesi, 2022i

Teşekkürler...

korayvelibeyoglu@iyte.edu.tr

Peynircioğlu Stream Restoration Project

Turkish Healthy Cities Network, 2020, Jury Special Award Holder
AIPH Green City Award Holder 2022

This project has received funding from the European Union's Horizon
2020 Research and Innovation Programme under Grant Agreement
No 730426